Gemeente Amsterdam

Raadsinformatiebrief

Aan:	De leden van de gemeenteraad van Amsterdam
Datum	26 november 2024
Portefeuille(s)	Volkshuisvesting, Opvang (MO/BW, ongedocumenteerden, vluchtelingen)
Portefeuillehouder(s):	Dirk de Jager, Rutger Groot Wassink
Behandeld door	WPI, programma Migratie, Asiel en Ongedocumenteerden, bestuurszaken.wpi@amsterdam.nl
Onderwerp	Jaarlijkse stand van zaken gemengde huisvestingslocaties voor statushouders en woonstarters 2024

Geachte leden van de gemeenteraad,

Met deze brief informeert het college u over het algemene beeld van het leef- en woonklimaat op de gemengde huisvestingslocaties voor statushouders en woonstarters in 2024. Hiermee wordt voldaan aan de toezegging TA2024-000364 waarbij de wethouder Volkshuisvesting in de commissievergadering SED van 17 april 2024 heeft toegezegd een brief naar de commissie te sturen met een overzicht van en stand van zaken over tijdelijke complexen.

Gemengde huisvestingslocaties voor statushouders en woonstarters (hierna: gemengde complexen) zijn zelfstandige sociale huurwoningen voor jongeren tussen de 18 en de 28 jaar. In Amsterdam zijn er 21 gemengde complexen. De bewoners krijgen hier een tijdelijk huurcontract, meestal voor een periode van vijf jaar. De meeste woningen zijn zelfstandige studioappartementen. Veel complexen hebben ook gedeelde (buiten)ruimtes die door alle bewoners gebruikt kunnen worden. Er zijn in Amsterdam vooral kleine tot middelgrote gemengde complexen. Daar wonen 15 tot 150 bewoners in een complex. Zes grote complexen hebben meer dan 150 bewoners. De complexen bevinden zich in alle stadsdelen, behalve in stadsgebied Weesp. De gemengde complexen zijn bedoeld om het grote tekort aan woningen voor jongeren en statushouders te verminderen. Hoewel het aanbod voorziet in een behoefte, zorgen de tijdelijke contracten en de tijdelijkheid van de complexen ook voor een dilemma. Het is een tijdelijke oplossing omdat bewoners na hun tijdelijke contract opnieuw huisvesting nodig hebben. Het levert een herhuisvestingsopgave op voor de gemeente om voormalige statushouders alsnog duurzaam te huisvesten. Daarnaast zijn de gemengde complexen tijdelijk en het woningaanbod daarmee ook.

Algemeen beeld gemengde complexen in 2024

De gemengde complexen vormen een plek in de stad waar bewoners hun eerste stappen kunnen zetten in zelfstandig wonen in Amsterdam. Naast de praktische voordelen van deze locaties, staat hier ook de sociale verbondenheid met medebewoners – community building – centraal. In de afgelopen jaren is gebleken dat deze manier van samen wonen en samen leven voor veel bewoners, zowel woonstarters als statushouders, positief uitpakken. Ook het algemene beeld van dit jaar bevestigt dat er op de meeste gemengde complexen op een prettige manier wordt samengeleefd.

Tegelijkertijd zijn er in de voorbije jaren op verschillende locaties incidenten geweest die, ondanks het positieve totaalbeeld, een grote indruk hebben gemaakt op zowel bewoners als omwonenden. De betrokken woningcorporaties, de maatschappelijke partners en de gemeente zijn zich sterk bewust van de impact die dergelijke situaties hebben gehad en kunnen hebben. Daarom werken we nauw samen om overlast en incidenten zo goed mogelijk aan te pakken en waar mogelijk te voorkomen. De betrokken zorg- en welzijnsorganisaties hebben goed onderling contact en zijn alert op signalen die kunnen wijzen op mogelijke zorgvragen of overlast.

In bijlage 1 leest u per stadsdeel het algemene beeld in 2024 van de huisvestingslocaties voor statushouders en woonstarters.

Algemeen beeld Startblok Elzenhagen
Het algemene beeld op Startblok Elzenhagen is rustig sinds de berichtgeving over incidenten en overlastgevende situaties aan het begin van dit jaar. Opzichzelfstaande situaties van overlast of incidenten komen voor. Betrokken partijen zetten zich in om signalen van overlast of zorgvragen zo vroeg mogelijk te signaleren. De situaties die zich voordoen rondom overlast vinden de betrokken partijen in de lijn der verwachting op een groot gemengd complex waar 540 jonge mensen met elkaar wonen. Het beeld dat het tijdens de coronapandemie onrustig was, maar dat het sinds 2023 over het algemeen rustig is, blijft. Gemeente, corporaties en de betrokken maatschappelijke partijen zetten doorlopend in op de ondersteuning van de community. In januari 2024 is Academie van de Stad in opdracht van de woningcorporaties gestart met de ondersteuning van de community builders.

Community builders bouwen en onderhouden sociale verbinding
In uw commissievergadering Wonen en Volkshuisvesting van 10 januari 2024 heeft de wethouder Opvang op verzoek van raadslid Broersen (Volt) toegezegd terug te komen op de community builders per gemengd complex en de inzet daarvan. Voornamelijk op de middelgrote (ca. 100 bewoners) en de zes grootste gemengde complexen (> 150 bewoners) zijn bewoners actief in een formeel verband en organiseren ze tegen een vrijwilligersvergoeding sociale activiteiten voor hun medebewoners. Op sommige gemengde complexen worden voor het organiseren van sociale activiteiten maatschappelijke partners ingezet, zoals de Wereldhuiskamer op SET IJburg of LOLA op Stek Oost. Het al dan niet inzetten van maatschappelijke partners voor het organiseren van de sociale verbondenheid is maatwerk: dit gaat in goed overleg tussen de betrokken woningcorporatie en de gemeente. Vanuit de gemeente, de betrokken woningcorporaties en maatschappelijke partners wordt op in ieder geval de grootste gemengde complexen ingezet op community building en dienstverlening voor bewoners die hulp kunnen gebruiken om hun weg te vinden naar het reguliere ondersteuningsaanbod in de stad. Vooral op de middelgrote en grote complexen is extra ondersteuning en wegwijs maken van bewoners in samen wonen en leven soms nodig om een prettig en veilig leefklimaat te waarborgen.

Bij het algemeen beeld op de gemengde complexen per stadsdeel in bijlage 1 is ook opgenomen of er community builders of sociaal beheer actief zijn op een locatie. Hiermee beschouwt de wethouder toezegging TA2024-000001 afgedaan.

Aanvullende gemeentelijke dienstverlening voor bewoners met ondersteuningsbehoefte

De inzet van community builders op de gemengde complexen is gericht op het bouwen en onderhouden van sociale verbinding tussen de bewoners onderling. Daarnaast komt het voor dat bewoners behoefte hebben aan ondersteuning die gericht is op zelfstandig wonen en de weg vinden in het Amsterdamse ondersteuningsaanbod. Dat is geen taak van de community builders. Daarom biedt de gemeente Amsterdam aanvullende dienstverlening aan op gemengde huisvestingslocaties. Zo kunnen bewoners sinds de zomer van dit jaar workshops volgen die ondersteuning bieden bij voor het eerst zelfstandig verantwoordelijk zijn voor een huurwoning. Alle bewoners zijn welkom om deze workshops bij te wonen. De workshop 'Thuis in je huis' geeft praktische tips over zelfstandig wonen. Daarnaast wordt de workshop 'Thuis bij elkaar – Omgaan met culturele diversiteit' aangeboden. De trainingen worden aangeboden door HVO-Querido in samenwerking met Levvel. Trainingen worden in het Nederlands, Arabisch en Tigrinya aangeboden, al naar gelang de bewonerssamenstelling van het gemengde complex.

Servicegesprekken Wonen en Welzijn

Op 16 oktober 2023 is de bestuurlijke opdracht gegeven om alle aan Amsterdam gekoppelde statushouders voorafgaand aan zelfstandige huisvesting in de stad, een servicegesprek gericht op zorg en welzijn aan te bieden. Door ondercapaciteit bij de GGD en het aantrekken van nieuw personeel heeft de start van dit project langer op zich laten wachten. Wel zijn de nieuwe bewoners van Stek Oost uitgenodigd voor het gesprek voordat het project daadwerkelijk kon starten. Op peildatum 7 september 2024 waren 60 statushouders uitgenodigd voor een servicegesprek. Daarvan hebben 48 gesprekken plaatsgevonden waaruit 12 vervolggesprekken met een psychiater volgden. Indien nodig, verwees de GGD naar vervolghulp. De GGD doet standaard meerdere contactpogingen en neemt, als er ernstige zorgen zijn bij een zogenoemde no-show, contact op met de opvanglocatie waar de statushouder op dat moment verblijft. Een belangrijk aspect van deze servicegesprekken is psycho-educatie: een vorm van voorlichting die inzicht geeft in het (h)erkennen van klachten en helpt de relatie tussen mentale gezondheid en vluchtverleden te zien. GGD merkt dat het bespreken van deze onderwerpen in een veilige, professionele omgeving vaak leidt tot opluchting en begrip bij de statushouder in het gesprek. Ook constateert de GGD dat veel statushouders niet weten dat zij via de huisarts toegang hebben tot gespecialiseerde zorg, zoals een psycholoog. Deze ontbrekende kennis vormt volgens de GGD een grote drempel tot het verkrijgen van de juiste zorg. Alleen al het verstrekken van deze informatie geeft de servicegesprekken meerwaarde.

Aansluiting team statushouders GGD bij monitoroverleggen (middel)grote complexen

Om eventuele openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGZ)-problematiek bij bewoners van gemengde complexen vroegtijdig op te kunnen pakken, is de GGD sinds het najaar van 2023 aangesloten bij de monitoroverleggen op de negen grootste gemengde complexen. Vanaf januari 2024 was deze inzet gepauzeerd door langdurige ziekte van professionals in het team Statushouders van de GGD. Vanaf het najaar van 2024 is de aanwezigheid van deze professionals bij de monitoroverleggen weer opgestart. Het team Statushouders van de GGD ziet de meerwaarde van de aanwezigheid bij deze overleggen voor vroegsignalering, advisering, netwerken en wil deze inzet graag continueren.

Programma Ondersteuning Mentale Gezondheid

Uw raad ontvangt via de raadscommissie SED van 4 december 2024 de raadsinformatiebrief ‘Rapportage voortgang Programma Ondersteuning Mentale Gezondheid Nieuwkomers’ en het bijbehorende programmaplan en interventielijst. Daarin wordt uw raad geïnformeerd over de inzet van het college om een integraal, duurzaam en toegankelijk aanbod van tijdige en passende mentale ondersteuning en professionele zorg voor nieuwkomers te bieden.

De interventies van het Programma Ondersteuning Mentale Gezondheid zijn grotendeels gericht op het door ontwikkelen van de bestaande ondersteuning, kennisdeling en het versterken van de ketensamenwerking. Dit komt ten goede van de brede groep nieuwkomers. Daarnaast zetten we in op locatiegerichte interventies, voornamelijk gericht op preventie en toeleiding naar zorg, aansluitend op bestaande structuren en afspraken rond deze locaties. De focus ligt hierbij op de opvanglocaties en gemengde huisvestingslocaties in Amsterdam, als vindplaats van groepen nieuwkomers. De inzet op een stedelijke uitbreiding van passend en transcultureel behandelaanbod bij complexe casuïstiek is in eerste instantie gericht op statushouders, maar zal op termijn leiden tot verbetering van behandelmethodes voor alle nieuwkomers.

Ten slotte worden op dit moment in Amsterdam ook andere tijdelijke huisvestingslocaties ontwikkeld. Over deze zogeheten ‘flexprojecten’ wordt uw raad geïnformeerd via de raadsinformatiebrief ‘Stand van zaken flexwoningen’, die voor het eind van 2024 via de raadscommissie Wonen en Volkshuisvesting met u wordt gedeeld.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Amsterdam,

Rutger Groot Wassink
Wethouder Opvang

Dirk de Jager
Wethouder Volkshuisvesting

Bijlage
1. Overzicht spreiding over de stad en algemeen beeld gemengde huisvestingslocaties statushouders en woonstarters 2024